

שזונה הלכות

גליון 417
ערש"ק פ' תולדות
שבוע פ' ויצא | תשע"ט

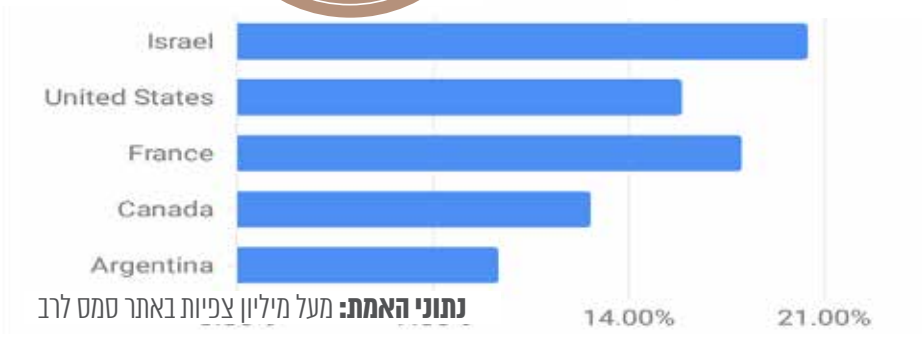
גליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן
ההלכה

צפיות בדף לפי מדינה
1,039,400

חציצה בנטילת ידיים

מאת הרב מיכאל אבישיד
רב קהילת חב"ד רמת בית שמש א' <

האם קרם ידיים נחשב לחציצה בנטילת ידיים?

נאמר בגמרא: "כל דבר שחוצץ בטבילה בגוף חוצץ בנטילת ידיים". זאת בהתאם לכלל - "כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון". כלומר, אף שנטילת ידיים איננה מן התורה, אבל מכיוון שמטרתה טהרה, נתנו לה חכמים את הדרישות המקובלות עבור הטהרה מן התורה, ולכן יש להקפיד להסיר כל דבר החוצץ לפני נטילת הידיים.

לגבי קרם-ידיים, הנמרח בכמות קטנה ונספג בעור, ולא נותרת ממנו ממשות על-גבי היד - אינו חוצץ. אך אם נותרה על היד ממשות - יש לשפשף אותה ולהספיגה או לנגבה במטפחת-נייר, ודי בכך. ואף שהמים מחליקים מעל-פני היד מפני הקרם שנבלע בנקבי העור, זה אינו מהווה חציצה לנטילת-ידיים¹.

האם צריך להסיר 'פלסטר' שעל היד, לפני נטילת ידיים?

נאמר בגמרא "ידיים אין טהורות לחצאינן", כלומר שפיכת המים בנטילת הידיים צריכה להיות בצורה כזו שתגיע לכל היד, ומי שנטל רק חצי ידו עליו לחזור וליטול שוב את כל ידו גם את החלק שכבר נטל, משום שאין זו דרך נטילה.

במצב שהיד חבושה בגלל פצע או מכה, אם זו תחבושת שניתן להסירה ואין הדבר כרוך בכאב או בצער מיוחד, חייב להסירה לפני שיטול ידיו. אולם בפלסטר שלא

מפריע לו שנמצא עליו ושנאשים רואים זאת ואינו מורידו, אינו חייב להסירו לפני הנטילה. באם ע"י הסרת הפלסטר יגרם כאב או צער וכדו' אינו צריך להסירו, אולם אם הפלסטר רופף ויכול להסירו בקלות עליו להורידו.

כשנטל ידיו עם הפלסטר, כותב אדמו"ר הזקן שצריך להיזהר שלא יגיעו המים לפלסטר, ומוסיף שמפני שקשה להיזהר בזה, ישפוך רביעית בבת אחת על היד וזה יועיל לכך שהמים לא יטמאו. אך בפסקי הסידור כתב שאין זה מועיל. והגר"ח נאה מסיק מכך שכשנטל ידיו עם הפלסטר יש להיזהר שהמים לא יגעו בפלסטר, אך אם נגעו המים בפלסטר, אין צריך ליטול ידיו שוב באם שפך כשיעור רביעית על היד.

יש לברך "על נטילת ידיים" גם כשנטל ידיו עם תחבושת, ואפילו אם היא על כל היד ונטול רק יד אחת בלבד - יברך. באם נפלה התחבושת מהיד במהלך הסעודה - אם אינו חובש את אותו מקום מיד, אין הוא רשאי להמשיך לאכול ללא נטילת ידיים כדן. ואם נאסר עליו להרטיב את הפצע, יעטוף את היד בניילון או במטלית נקיה².

2. גיטין טו, ב; טו"ע ו"כ ושו"ע אדמו"ר א"ח סקס"א-ב; כח"ס י"ד סצ"א; פסק"ת סקס"ב הע' 101; שו"ע אדה"ז סי' קסב סט"ו, פסקי הסידור-הלכות נטילת ידיים, קצוה"ש ס"ג סק"א [לכתחילה יש להיזהר שלא ישפך על הפלסטר או התחבושת, אך בדיעבד בשלא הצליח להיזהר ונגעו המים בפלסטר אפשר לטמון על פסק אדה"ז בשו"ע ואין צורך ליטול ידיו שוב]. קצוה"ש שם סק"ב בסופו (מ"א סי' ק"ע); מחמי"ח סק"א; אג"מ י"ד ח"א סק"א, ה; פסק"ת סקס"ב, טז.

1. חולין קו, ב; טו"ע ו"כ א"ח א"ח סקס"א; ערוה"ש י"ד סקצ"ח ס"ב; טהרה כהלכה פ"כ סצ"ו; פסק"ת סקס"א סק"ח.

שואל ומשיב

הרב מ"מ הראל <

קניית בחנות של גוי והמוכר טעה ושילמתי כחות, האם צריך להחזיר?

אין צורך.
כלשון אדה"ז: "אפילו קנה חפץ מנכרי אסור להטותו בחשבון בנתינת מעות בעד החפץ כמו שנאמר וחשב עם קונוהו שהרי אין הנכרי מקנה לו החפץ אלא בעד סכום הדמים שפסק לו והמטעהו בחשבון המעות הרי זה כגונב החפץ ולא כמפקיע חובו, ואפילו גניבת דעת שאין בה חסרון מעות אסורה במקח וממכר כמ"ש בהלכות אונאה.
ומכל מקום אם הנכרי טעה מעצמו מותר אם לא יהיה חילול השם בדבר מפני שלא יודע לו. ונכון שיאמר לו הישראל ראה שעל חשבונך אני סומך".

שו"ע אדה"ז הל' גניבה ס"ד (בהשלמת השמטות הצנוורה).

הרב מנחם כהן <

נקוע לי בציצית כנף שלם עם הפתילים, האם אפשר ללבוש אותה עדיין?

אין ללבושה, חייבים להורידה מיד, כיון שמן הדין אין איסור ללכת בלי ציצית, אבל יש איסור ללכת עם ציצית לא כשרה. אם יש גנאי גדול להוריד את הציצית, כגון אם אתה במקום שנמצאים הרבה בני אדם או שמדובר בשעת התפילה, תוכל להמתין עד שתגיע למקום צנוע ותוריד שם את הציצית.

שו"ע אדה"ז סי' י"ב ס"ב; סי' יג ס"ד-ט (ראה שם החילוק בין שבת ליום חול ובין ס"ק לט"ו). סי' כ"ד ס"א וס"ח. פסק"ת ח"א ע' קנח-ט

הלכה יומית | דיני ומנהגי ברכת הגומל <

ראשון | הצרכים להודות

מן הפסוק: "יודו לה' חסדו". למדו חכמים ש"ארבעה צריכים להודות", והם: הולכי מדברות, מי שהיה חולה ונתרפא, מי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא, יורדי הים, וכיום אף הטסים מעל הים, כל אלו מברכים ברכת-ה"גומל". אלא שהצביעו הפוסקים על מקרים רבים בהם חיובה של הברכה מוטל בספק, כגון העובר את המדבר ברכבו, או היוצא לשייט בסמיכות לחוף, וכתבו שאינו מברך "הגומל" לאחריהן. ולגבי טיפול רפואי כגון ניתוח פנימי, או טיפול המלווה בהרדמה כללית גם אם הוא קל יחסית, וכן המוטל במיטת חוליו לפחות שלשה ימים, כתבו הפוסקים שיברך "הגומל".¹

שני | סכנות נוספות

על אף שחכמים הזכירו רק ד' סכנות עליהם צריכים להודות כשנחלצים מהם, כתבו פוסקים רבים שאף בשאר הסכנות כגון שתקפוהו שודדים בעיר, או שנפל עליו כותל צריך להודות לה' בברכת-ה"גומל". ואמרו חכמים ששניים שהתעתדו לצאת להפלגה בספינה, ואחד מהם הפסיד את הספינה וחרה לו, ולימים נודע לו שטבעה ספינתו של חברו בים, עליו להודות לה'. ומכך דייקו הפוסקים שאפילו על מניעת סכנה מודים לה', אלא שאין הכוונה לברכת "הגומל", כיון שברכה זו תיקנו חז"ל רק למי שכבר היה בצרה ודאית וניצל ממנה, אך מי שלא הסתכן בפועל אינו מברך "הגומל", אלא כולל את הודאתו בברכת "מודים" כשאומר "על ניסך שבכל יום עמנו".²

שלישי | החייבים בברכת-ה"גומל"

ברכת-ה"גומל" נתקנה לניצולים מן הסכנה, ויש הסוברים שאין בזה חילוק בין גברים לנשים. אולם קטן אינו צריך לברך ברכת-ה"גומל" אפילו כשהגיע לגיל חינוך. ובארו הפוסקים שטעם הדבר הוא משום שנוסח הברכה הוא "הגומל לחייבים טובות", וקטן אינו בר-חיוב. ולגבי נשים בברכת-ה"גומל" יתבאר בהלכה הבאה.³

רביעי | מנהג הנשים בברכת-ה"גומל"

נחלקו הפוסקים האם למעשה נשים חייבות בברכת-ה"גומל", אדה"ו הביא את דעת הסוברים שאשה חייבת, ומצריכים יולדת הקמה מחלייה לברך ברכת-ה"גומל". אולם יש אומרים בשם הרבי שששים אין מברכות הגומל כלל, ובטעם הדבר שפשט המנהג שאין נשים מברכות הגומל, ביארו הפוסקים משום שברכה זו נאמרת בעשרה ואין זו דרכה של אשה שהרי "כל כבודה בת מלך פנימה". ויש שנהגו שהיולדת שהחלימה בטרם תשוב לעיסוקיה תלך לבית-הכנסת ותשמע את בעלה או אחד מהציבור כשעולה לתורה ואומר "ברכו את ה' המבורך", וכן שתשמע "אמן יהא שמיה רבא", וכשעונה תכוון גם להודות על הצלתה מן הסכנה.⁴

חמישי | זמן הברכה

לכתחילה יש לברך "הגומל" בתוך ג' ימים להצלתו, ולמשל השב מחו"ל עליו לברך תוך ג' ימים לבואו, ואם הגיע ביום שני לאחר קריאת-התורה יברך בפני מניין ולא

ימתין ליום חמישי. אולם אם לא בירך בסמוך להצלתו, חייב לברך אפילו אם עבר זמן רב מאז, כל עוד שמח בהצלה ולא שכחה. את ברכת-ה"גומל" מברכים רק לאחר שיצא מן הסכנה לגמרי. ולמשל, הנוסע ממדינה למדינה וחונה חניית-ביניים, אף אם שוהה שם משך זמן אינו מברך הגומל עד שיגיע ליעדו הסופי, כל עוד והחניה אינה מטרת נסיעתו, אולם אם מתכוון לנסוע לכמה מדינות כגון בנסיעה לקברי צדיקים הכוללת מספר טיסות מציון אחד למשנהו, חייב לברך בכל עצירה.⁵

שישי | אופן הברכה ומנהגים נוספים

מהפסוק "יודומוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו" למדו שברכת-ה"גומל" צריכה להיות "בקהל עם" - בעשרה, ו"במושב זקנים" - שלפחות שניים מהם יהיו תלמידי-חכמים, ופרט זה אינו מעכב. אך אם ברך בפחות מעשרה נחלקו הפוסקים האם יצא, ולכן טוב שישבו ויברך בעשרה בלא שם ומלכות. ונהוג לברכה בעמידה לאחר עליה-לתורה או לאחר הקדיש של קריה"ת, וטוב להשתדל לעלות לתורה במעמד זה. וכתבו הפוסקים שהמברך הגומל ייתן צדקה לצורכי ציבור. וכן שיאמר ביום שניצול את פרשת קרבן-תודה (ויקרא ז, יא-טו) ופרשת נסכים (במדבר טו, א-טז).⁶

מקורות: (1) תהילים קנח, ואלך; ברכות נדב, טושי"ע ו"כ א"ח סרי"ט; סדר ברכה"נ פ"ג ס"ב-ז; וראה לק"ש ח"ב ע' 152; פסק"ת סרי"ט. (2) נדה לא, א; טושי"ע ו"כ א"ח סרי"ט ס"ט; סדר ברכה"נ פ"ג ס"ז; פסק"ת סרי"ח ס"י אופן ו. (3) ש"ת מה"ם מנין ס"ד; מ"א סרי"ט ס"א; לוח ברה"נ פ"ב ה"ט; סדר ברה"נ פ"ג ס"ג (4) סדר ברה"נ פ"ג ס"ג; ש"ת הלכות קטנות ח"ב סק"א; וראה אג"ק כ"ק אד"ש ח"כ ע' קב; שבח הברית ע' 41 ואל"ך ובמע" 5.4 מ"א סרי"ט ס"ז; סדר ברה"נ פ"ג ס"ה; וראה ש"ת להורות נתן ח"א ס"ב; פסק"ת סרי"ט ס"ז ו"ס"ח ובמע" 95 שם; וראה סדר רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות ע' ה; "אם אסק שמיים" (להרשי" שייח' פרידמאן) ע' 15. (6) תהלים קז, לב; ברכות נד, ב; ש"ע אדה"ו א"ח מהד"ת סוף ס"א. וראה אג"ק ח"ד ע' רסח; סדר ברה"נ פ"ג ס"ב; שערי אפרים שער ב ס"ד.

הצטרפו לתומכים והשתתפו
בהגולה השבועית 02-3011770
 או באתר SMSLARAV.CO.IL בדף ההרשמה המאובטן

הזמן גרמא

מזמור לתורה - בדרושי חסידות

תקבל מכתבו מערב חג הסוכות מספר תהלות ד' וחסדו לבני אדם ונפלאותיו אשר ראה בעכוב נסיעתו וכו', והיה רצון אשר מזמור לתורה זה ימשך הארה על כל השנה כולה, וכמבואר ענינו מזמור לתורה בדרושי חסידות לכ"ק אדמו"ר הזקן וכ"ק אדמו"ר האמצעי, ומהנכון שילמדם בעיון הראוי וכמו שכתוב ונשלמה פרים שפתינו.

(אג"ק כ"ק אד"ש ח"ב ע' מו)